

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

A NAGYÜZEMI LIBANEVELÉS ÉS HIZLALÁS GAZDASÁGOSSÁGI TÉNYEZŐI

BÖGRE JÁNOS dr. — GALICZ TIBOR dr.

A NAGYÜZEMI LÚDTARTÁS JELLEMZŐI

A nagyüzemi lúdtenyésztés az utóbbi években jelentős mértékben fejlődött. A jövőben a baromfi-árutermelésen belül a lúd részarányának további növekedésére számíthatunk. Ez a tendencia termelési adottságainknak és az exportérdekeknek egyaránt megfelel. Ezt a következők is bizonyítják:

1. Különösen a tőkés piacokon pecsenyecsrkéből, pecsenyekacsából és tojásból már jelenleg is túltelítettség van, az árak mindinkább csökkennek. A számunkra hátrányos megkülönböztetések miatt az értékesítés mind nehezebb. Az említett árufélék termelési technológiája világszerte tudományosan is annyira kidolgozott, hogy a termelés növelése szinte a tőkebefektetés mértékén múlik.

2. Az érdeklődés mindinkább az ún. extrém termékek felé fordult, és fordul. Ebből a szempontból a nagy hagyományokkal rendelkező hazai lúdtenyésztés fejlesztésével, a libahús-, libamáj-, toll- és libaszőr-értékesítéssel a világpiacon előnyös helyzetbe kerülhetünk, mivel az exportálás lehetősége tőkés relációban is hosszú időre biztosított.

A tőkésországokban a lúdtenyésztés teljesen háttérbe szorult. Nyugaton a töméses libahizlalást állatvédelmi rendszabályok is tiltják. A libahizlalásnak a legtöbb nyugati országban sem hagyományai, sem kialakult módszerei nincsenek.

3. Hazánk természeti adottságai a lúdtenyésztés széleskörű nagyüzemi és háztáji elterjesztésének rendkívül kedveznek.

A hagyományokra támaszkodva biztosított a kellő hozzáértés.

Lucerna és egyéb nagy-tömegű zöldtakarmányt termő területeinket, a legelőket ésszerűen felhasználva, a lúdtartás alapvető takarmánybázisa rendelkezésre áll. A baromfifajok közül a lúd abraktakarmány-igénye van legközelebb a hazai fehérjeszegény takarmánytermesztés lehetőségeihez. A lucerna—kukorica takarmánybázissal a jelenlegi lúddállomány többszörösét lehetne felnevelni. Jellemző, hogy míg a tojás-, pecsenyecsrke- és pecsenyekacsa-termelésben az importtakarmány-hányad 35—40%, a lúdnál ugyanez csupán 10—15%.

A lúd épület- és egyéb beruházási igénye az előbbi ágazatokénál ugyan-csak jóval kevesebb. A lúdelőnevelés, a törzsliba-tartás, valamint a téli hizlalás kivételével a tartási követelményeknek az egyszerű nyári szállások és fedett színek is jól megfelelnek.

4. A lúddal és termékeivel egy dollárt 15—20 Ft-tal (a mezőgazdaságban átlagosan 55—65 Ft-tal) tudunk megtermelni. Ez nemcsak a libamájra és libatollra (1 kg I. oszt. libamáj 12—14 dollár), hanem az egész hizott lúdra, sőt a pecsenyelibára is vonatkozik. Jelenleg a tőkés piacokon 1 kg pecsenyecsirkéért 40—50 centet, a vágott, belezett libáért 70—80 centet lehet kapni.

A felsoroltak, és a kedvező hazai adottságok jobb kihasználása indokolja, hogy ezzel az eddig elhanyagolt ágazattal nagyobb mértékben foglalkozzunk.

Az első, kezdeti lépéseken lényegében már túl vagyunk. A lúd a nagyüzemek egy részében meghonosodott és ott jó eredménnyel, gazdaságosan termel.

Ma már néhány olyan nagyüzemünk is van (pl. az orosházi Új Élet Tsz és a komádi Lenin Tsz), ahol üzemenként 7500—10 000 törzsludat tartanak. Országosan is a korábbi 3—4% helyett a nagyüzemben levő lúd törzslállomány aránya 1964-ben 10% fölé emelkedett (lásd az 1. táblázatot).

Ma már beigazolódott, hogy a lúd éppen úgy beilleszthető a nagyüzemi gazdálkodás kereteibe, mint bármely más baromfifaj. A lúd kitűnően bírja a nagyüzemi tartást és kedvező faji adottságai miatt rövid idő alatt nagymennyiségű húst vagy hizott árut lehet vele előállítani. Ezzel kapcsolatban elég talán arra utalni, hogy 10 hét alatt a pecsenyecsirkével 1,0—1,5 kg, a pecsenyekacsával 2,2—2,5 kg, a fiatal libával (pecsenyeliba) pedig 4,2—4,5 kg-os élősúly érhető el. Ha pedig a 10 hetes nevelési időt mego. djuk, úgy a gépi tömésel a további 4—5 hétig hizlalt lúd 14—15 hetes koráig 8—9 kg átlagsúlyú, kitűnő minőségű árut termel.

1. táblázat

A LÚDÁLLOMÁNY MEGOSZLÁSA SZEKTORONKÉNT
(1960—1964. év)

Év	Állami gazdaság		Termelőszövetkezet		Háztáji és egyéni gazdaság		Összesen	
	1000 db	%	1000 db	%	1000 db	%	1000 db	%
1960	4	0,44	8	0,88	901	98,68	913	100
1961	3	0,36	27	3,20	813	96,44	843	100
1962	6	0,70	28	3,28	820	96,02	854	100
1963	8	1,20	22	3,29	639	95,51	669	100
1964	14	2,15	59	9,07	577	88,78	650	100

Fiatalkori nagy növekedési erélye és hízóképessége a ludat a legintenzívebb üzemek haszonállatává avatja, de a felsorolt eredményeket csak nagyon szoros technológiával lehet az állatból kihozni. Különösen vonatkozik ez a nevelés első három hetére, és a töméses hizlalásra. Ugyanakkor a közbeeső időszakban jól kihasználható a lúd azon adottsága, hogy a nevelés harmadik hetétől olesó tömegtakarmányokkal etethető, és így a nevelési költségek csökkenthetők. A feletetett abrak 90%-át a hagyományos gazdasági abrakfélékből lehet biztosítani.

Napjainkban a lúdnevelésben és hizlalásban a gazdaságosság kérdései kerülnek előtérbe. Ezért a hizlalás eltérő megoldásai (növendék-, felnőttlúd-hizlalás) közül e cikk keretében a nagyüzemekben legeredményesebben alkalmazható változatra keressük a megoldást. Ennek megfelelően a növendéknevelést és hizlalást vizsgáljuk.

A vizsgálat alapadatait az Agrártudományi Egyetem gödöllői Tangazdaságában végzett 1964. évi üzemi méretű termelés és kísérlet szolgáltatta.

A libanevelő üzemek keltetőkapaacitással általában nem rendelkeznek, ezért a naposlibát vagy vásárolják, vagy törzsállományuk tojásait bérben keltetik.

A keltetést illetve a naposlibát mint termelési költségtényezőt az összehasonlításnál darabonként 25 Ft-on vesszük számításba. (A bérkeltetés berakott tojásenként 1,60—1,70 Ft, vagyis a naposliba a hivatalos 15—17 Ft-os libatojás-árat figyelembe véve kb. 20—25 Ft.)

NÖVENDÉKLIBA-NEVELÉS

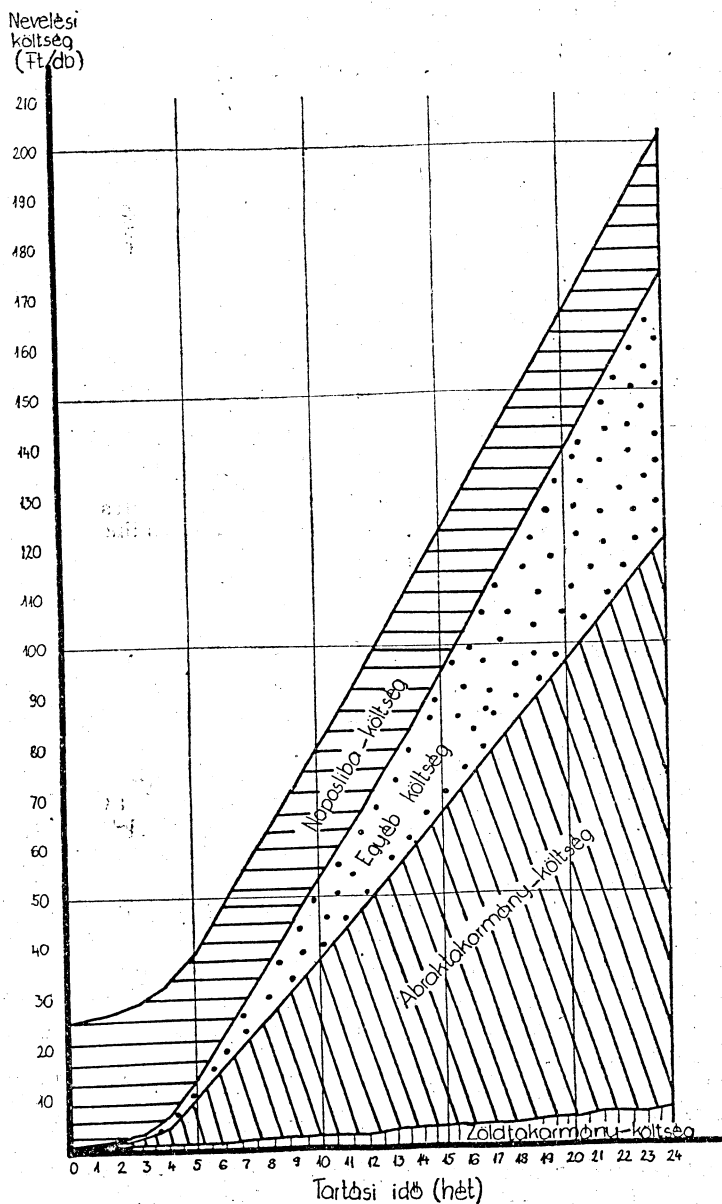
A libanevelés nem nehezebb feladat, mint a pecsenyecsirke vagy a pecsenyekacsa előállítás. Ezt bizonyítják azok az üzemek (pl. az Agrártudományi Egyetem gödöllői gazdasága), ahol 1964-ben 6000—10 000-es nagyságrendben sikerült a libákat 5—6%-os elhullással felnevelni.

A libanevelés költségtényezőinek alakulását szemlélteti az 1. ábra, az Agrártudományi Egyetem gödöllői Tangazdaságának adatai alapján. Itt a takarmányozás főleg baromfitáppal és zöld lucernával történt.

A libanevelés gazdaságosságát leginkább a nevelés időtartama és a takarmányozási költség határozza meg.

A lúd fiatalkori növekedési erélye — más baromfifajhoz hasonlóan — a korról párhuzamosan csökken. Ez a csökkenés kezdetben (7—8 hetes korig) nem számottevő, de a 10—12 hetes kor elérése után rohamosnak mondható. A nagyüzemek túlnyomó többségében nem célszerű tehát a libát 10—12 hétnél tovább nevelni, mert a tetemes takarmányozási költség a sovány libát nagyon megdrágítja.

A nevelési idő megállapításakor a takarmányozási költség mellett a tolltermelést is célszerű figyelembe venni. A libatoll belföldi és exportértéke egyaránt jelentős. Ha ugyanis 22—24 hetes korig neveljük a ludat, darabonként 20—25 dkg toll nyerhető, és ennek értéke — a minőségtől függően — kb. 30 Ft illetve 1—1,2 dollár. Ugyanakkor a 20—24 hetes ludak több, mint kétszeresébe kerülnek, mintha azokat 10—12 hetes korban hízóba fognánk. A 10—12 héttel meghosszabbított tartási idő tehát a nagyüzemek

1. ábra. A lúd nevelési költsége és a tartási idő összefüggése

tulnyomó többségében túlságosan drága, libánként kb. 70—100 Ft többlet-ráfordítást jelent.

A libanevelésnek a bemutatottnál jóval olcsóbb módja is megvalósítható, ha 3—10 hetes kor között a baromfitáp 50%-át, később pedig 70—80%-át gazdasági abrakkal helyettesítjük. A lúdtartó nagyüzemekben az aratás után olyan 2—6 hetes időszak is adódik, amikor a tarlón elhullott gabona értékesítése céljából „zsákból” takarmányozás nincs, vagy csak minimális. További nagy lehetőség rejlik a fehérjében és vitaminokban gazdag, olcsó tömegtakarmányok és a legelők fokozottabb hasznosításában. Elképzelhető tehát, hogy az üzemek egy részében adottak az olcsó nyári növendéklúdtartás lehetőségei, ahol a toll értéke a felmerülő csekély tartási költségeket kompenzálja. Az ilyen gazdaságokban valóban indokolt a ludak őszi való nevelése.

Még néhány évvel ezelőtt is a ludak őszi való tartása kényszerű körülményként merült fel, mert a fiatal ludak hizlalási technológiáját egyáltalán nem ismertük. Általánosan elfogadott elv és gyakorlat volt, hogy a ludakat őszi kell nevelni, mert töméses hizlálásra csak idősebb korban alkalmasak. Az új technológiát külföldi tapasztalatok alapján azonban 1964-ben sikerült az Agrártudományi Egyetemen kidolgozni.

A hizlálásra alkalmas 10—12 hetes ludat baromfitáppal nevelve 75—90 Ft-ból, a gazdasági abrak és a zöldtakarmány ésszerű kombinálásával 70—80 Ft-ból elő lehet nagyüzemszerűen állítani. Az így nyert kb. 4,5—5,00 kg-os sovány lúd forgalmi értéke 90—100 Ft, vagyis ludanként kb. 20 Ft a tiszta jövedelem.

Tapasztalataink szerint az eredményesség szempontjából a 3 hetes korig intenzív, majd az üzemek szerinti adottságokra épülő félintenzív nevelési eljárás a legmegfelelőbb. Ezt figyelembe véve, a pecsenyekacsához hasonlóan, a soványlúd hízóanyagot is a tógazdaságok tudnák a legkedvezőbb jövedelmezőségi mutatók mellett előállítani. Sorrendben utánuk a jó legelő, bőséges zöldlucerna-bázissal rendelkező üzemek következnek. Utolsó helyre kell sorolnunk a csupán zárt tartást biztosító nagyüzemeket, részben azért, mert a libanevelés kizárólag baromfitápon drágább és az ebből eredő mintegy 0,5 kg-os súlytöbblet a nagyobb költségeket nem kompenzálja, részben pedig azért is, hogy a baromfitáp több mint egyharmadát kitevő importtakarmányok 50—70%-át megtakarítsuk.

Az előnevelés (3 hetes korig), az utónevelés (3 hetes kortól hizlálásig) és a hizlálás jól elválaszthatók egymástól, tehát a lúddal foglalkozó üzemek sokrétű adottságai miatt a gazdaságok egymás közötti kooperálására szintén széleskörű lehetőség van.

A LÚDHIZLALÁS

A nagyüzemi lúdhizlálás hosszú ideig nem tudott hazánkban elterjedni. Ennek alapvető oka az volt, hogy kézi tömészel ez a munka a nagyüzemben csak nagyon rossz határfokkal végezhető el. A háztájiban évszázadok alatt

kialakult helyes tömési módszereket pedig nem lehetett változtatás nélkül átvenni.

A kézi tömés rendkívül munkaigényes, nehéz és egészségtelen művelet, amire országszerte mind kevesebb vállalkozó akad. Ahol pedig egyidőben több száz vagy ezer ludat kell hizóba fogni, szakképzett tömőasszonyok hiányában alig leküzdhető nehézségek merülnek fel.

A nagyüzemekben korábban többféle áthidaló megoldás született. Sok termelőszövetkezetben a soványludat a takarmánnyal együtt a háztájiba adták ki tömésre, ahol a munkát a hagyományos módszerek szerint folytatták. Más termelőszövetkezetekben központilag végezték a libatömést kézzel, rendszerint igen rossz termelési eredménnyel. Mindkét eljárás szükségmegoldásnak tekinthető.

A háztájiban a hizlalás és különösen a takarmányfelhasználás ellenőrzése nehéz és bizonytalan. Kézi tömésnél a légsóbe kerülő kukorica miatt a kényszervágás — tapasztalataink szerint — eléri vagy meghaladja a 10%-ot. A kényszervágott, gyakran már jóformán kész hizott liba értékesítése, tartósítása, alig megoldható. Ehhez még hozzájön a kézi tömés nagy munkaerő-költsége, ludanként 30—35 Ft.

Az elmondottakból kitűnik, hogy ezen az úton a nagyüzemi libahizálás tömegmérétekben nem oldható meg. A probléma megoldását a tömés gépesítése jelenti, amely mind az élőmunka-felhasználásban, mind a munkaüzemi megszervezésében és lebonyolításában, valamint a jövedelmezőség biztosításában rendkívül nagy előrehaladást jelent.

A nagyüzemi lúd hizlalás sikerét, jövedelmezőségét több tényező együttesen határozza meg. Ezek közül az egyik a libanevelés ésszerű megszervezése, amiről már szöveltünk.

A mai árak mellett a hizlaldába a sovány lúd legfeljebb 100—110 Ft-os önköltséggel kerülhet, vagyis a nevelésben ludanként mintegy 20 Ft-os jövedelemmel lehet számolni. A libahizlalás jövedelmének egyéb főbb tételei és költségtenyezői a következők.

Épület- és berendezésszükséglet

A libahizlalás — különösen pedig a fiatal ludak nyári időszakban folytatott tömése — nagyon olcsó, előregyártott elemekből összeállítható és télen más célra is felhasználható (pl. gépszinként) fedett színekben is jó eredménnyel lebonyolítható. Az épület tervezésekor a lúd ama természeti adottságából kell kiindulni, hogy az állat nem bírja a zárt, párás, rossz levegőjű istállót. Természetes ellenállóképessége felnőtt korban már olyan nagy, hogy a téli erős fagyok, a nyári jégeső vagy tartós esőzés kivételével az időjárás szélsőséges ingadozásait is jól elviseli, ahhoz kitűnően alkalmazkodik. Védelmet csupán a nyári tűző nap ellen igényel. Erre szolgál az árnyékos helyen levő fedett szín. A körül nyitott színekben legjobban biztosítható a friss, jó levegő, és ez a tömés kapcsán a szervezetben felszabaduló fölös hőtől való megszabaduláshoz rendkívül fontos.

A hizlaló szin berendezése szintén nagyon egyszerű és olcsó lehet. Minden m^2 -re 5—6 ludat és csoportonként 30—40 állatot figyelembe véve 6—8 m^2 alapterületű, 0,8—1 m magas rekesztékek kialakítása szükséges. A rekesztéksorok között 2 m széles betonozott folyosók húzódnak, ahol a tömőgép folyamatos üzemeltetése biztosítható. Berendezési tárgyak még a ketrecek külső oldalán végighúzódnak túlfolyós önitató, a kukorica-párolóüst és az előkészített takarmány tárolásához szükséges kádak vagy betonmedencék. Mindez a nagyüzemben minimális befektetéssel megoldható.

Az épület- és eszközmortizáció tehát végeredményben alig befolyásolja a szakszerű libahizlalás jövedelmezőségét. Hozzá kell azonban tennünk, hogy a felsorolt berendezési tárgyak hiánya vagy korszerűtlen megoldásaik a hizlási eredmény romlásán keresztül nagyon jelentős tényezővé válhatnak.

A hizlalás technológiája

Kézi tömés esetén a ludakat többnyire naponta kétszer tömik, s először a kora reggeli órákban. Az állat ilyen módon délelőtt 11-től a délutáni tömésig üresen áll. A kétszeri kézi tömés hibája, hogy nem terheli meg annyira a hizlólúd szervezetét, hogy az a máj nagyfokú elzsírosodásához és egyben az I. osztályú libamáj kialakulásához vezetne.

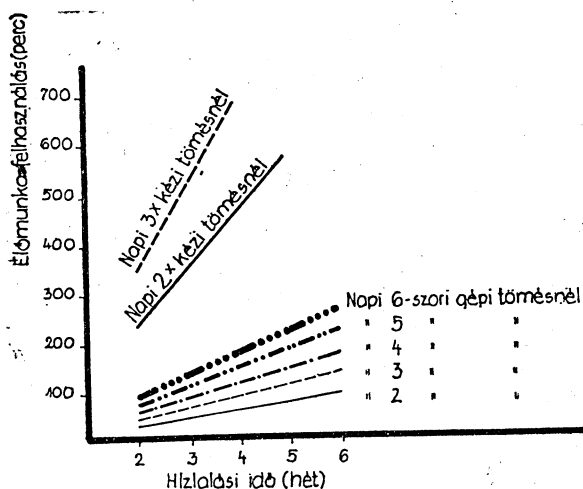
A libahizlalásból élők körében a napi háromszori tömés már régóta szokássá vált. Ennek előnye a nagyobb májon kívül abban is jelentkezik, hogy a hizlalási idő öt hétről négy hétre rövidül. Ez ugyan az élőmunka-felhasználásban mintegy 20%-os növekedést jelent, de azt az egy héttel kevesebb időre etetett életfenntartó takarmány — ludanként mintegy 1,5 kg kukorica — valamint a gyorsabb állományforgó bőségesen kiegyenlíti.

Miután a hizlalt lúd minőségében, a máj nagyságában a tömések száma szerint jelentős különbség van, ezért a háztájiban a napi háromszori kézi tömés általános bevezetése feltétlenül ajánlható.

Lényegesen eltér ettől a nagyüzemek hizlalási technológiája, mert ott a ludakat ma már tömőgéppel tömik. Az első években a tömőgéppel is kétszer vagy háromszor tömtük az állatokat. Ez azonban a hizlalási idő 2—3 héttel való kitolódását is eredményezte. A tömőgép ugyanis nem töltheti ki a nyelőcső mellkasi bejárati részét, vagy az túlságosan nagy idővesztéssel eredményezne. Helyesebb ezért — az élettanilag megengedhető felső határig — a tömések számát növelni.

A tömőgép erre nagyon kedvező lehetőséget biztosít, hiszen az élőmunka-felhasználás még napi ötszöri tömést figyelembe véve is alig egyharmada a kézi tömésnek és jóval kevesebb a munkabér-költsége is. Lényegében tehát a *tömőgép nagy munkatermelékenysége lehetőséget ad arra, hogy a tömések számát a szervezet teherbíróképességének felső határáig emelve nagyon intenzív technológiát valósítsunk meg.* Ez egyben a rövid idő alatti teljes elhízást, az állományforgó növekedését és a nagy libamájak termelését egyaránt elősegíti.

A kézi és gépi tömés munkaidő-szükségletét a 2. ábra mutatja.

2. ábra. A lúdtömés egy hizott lúdra jutó élőmunka-szükséglete

nak, mert az állatoknak a géphez való hozzászoktatása és a nyelőcső kitérítése, a nyelőcső-sérülés veszélye miatt fokozott figyelmet igényel. A tapasztalatok szerint a tömőgép az első naptól kezdve eredményesen használható. Erre a legtöbb üzemben rá is vagyunk kényszerítve, mert a 3—4 napos kézi előtömés (begytágítás) hozzáértő hiányában a legtöbb helyen nem oldható meg.

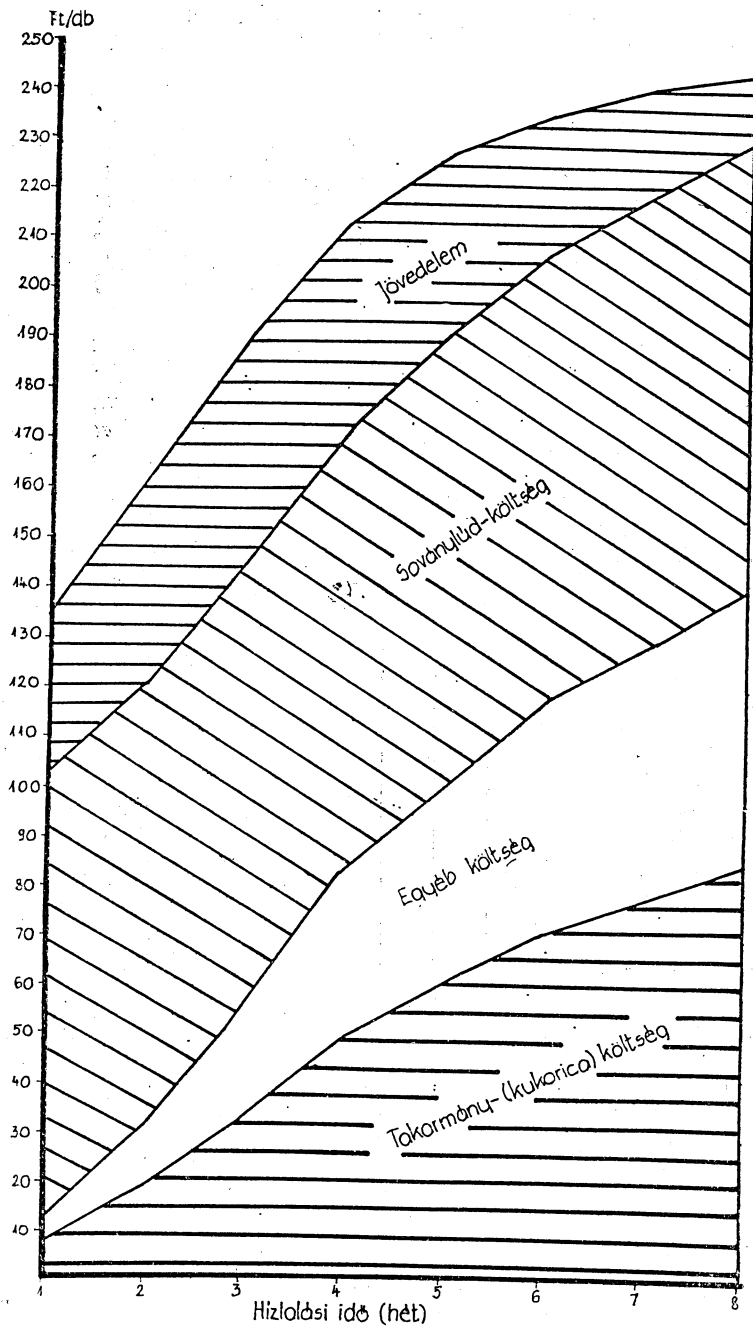
Az állatoknak a tömőgéphez való hozzászoktatása miatt az első 3—4 napon kevesebb a súlygyarapodása, mint kézi tömésnél. Ez azonban a második-harmadik héten — tapasztalataink szerint — kompenzálódik. A lúdhizlalásban adottnak kell tehát tekinteni, hogy a kézi tömésnél az első héten, a gépi lúdhizlalásban pedig a második és harmadik héten legnagyobb a ráhizlalás. Ez egyébként a 4. ábrán is jól érzékelhető.

A szokásos technológia tökéletesítésére kísérletek folynak. Jelenlegi ismereteink szerint, az első héten naponta háromszori tömés és este az ún. „utántömés” mondható legjobbnak. A második héttől rá kell térni a teljes, vagyis naponta négyszeri tömésre, és este még „utántömést” is kell alkalmazni. A helyes technológia kialakításánál azt kell irányadónak tekintenünk, hogy a hizóba állított ludak napközben (reggel 4-től este 10—11 óráig) egy-egy órára sem álljanak üresen.

Hibás az a régebbi elképzelés, hogy a ludak csak akkor tömhetők újra, ha azok teljesen kiemésztettek. Ha az állat emésztőszerve kifogástalanul működik — a nyelőcsőbe nincs a kukorica belek ményedve — úgy az utántömés nem jár semmiféle kockázattal. Különösen fontos ez este, mert éjjel a teljes kiemésztéshez amúgy is hosszabb idő áll rendelkezésre. Ehhez ter-

A helyes tömési technológia nagymértékben függ az állatok korától, tömésre való előkészítéstől, a tömőasszonyok gyakorlottságától, valamint a munkaszervezéstől. A nagyüzemben fontos szabálynak kell tekinteni a ludak tömésre való szakszerű előkészítését, *vala mint a rekesztékekben az állatok súly illetve nagyság szerinti beolvasását.* A gépi hizlalás sikerét mindkét tényező jelentősen elősegíti.

Gépi tömésnél különösen a hizlalás első 3—5 napja mondható kritikus

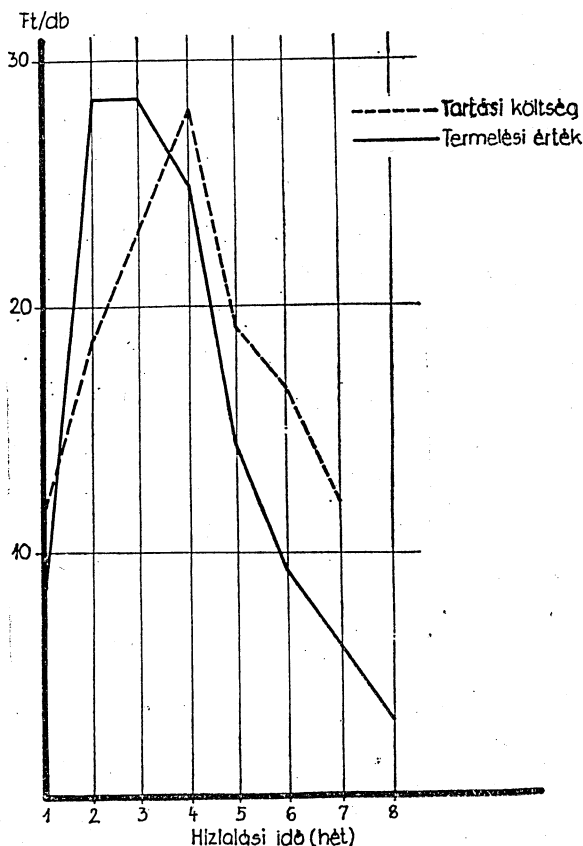
3. ábra. A
hizlálási költ-
ség és a hiz-
lálási időössz-
szefüggése a
ludhizlálás-
ban, gépi tö-
més esetén

mészeten nagyon fontos az ivóvízről éjjel is gondoskodni és az ólban félhomályt létesíteni ($0,5-1 \text{ W/m}^2$), hogy a ludak az ivóvizet éjjel is megtalálhassák.

A hizlalás költsége

A nagy vonalakban vázolt technológia lehetővé teszi, hogy 30—35 nap alatt a hizoba fogott ludak beállítási súlyuknak átlagosan 80%-át ráhízzák. Ez nemcsak a nagy máj kialakulásában, hanem az egész lúdhizlalás gazdaságosságában is alapvető jelentőségű. Ezt igazolja a 3. ábra is, amit az Agrártudományi Egyetemen végzett gépi hizlalási kísérletünkben mért adatokból szerkesztettünk.

Az adatokból világosan látható, hogy a nagyüzemi lúdhizlalás gaz-

4. ábra. A heti tartási költség és termelési érték összefüggése a lúdhizlalásban, gépi tömés esetén

daságosságát meghatározó valamennyi fontosabb tényező az idő függvényében merül fel. Legfontosabb költségtényezők: a soványlúba- és a takarmány-költség, valamint a munkabért és a gazdasági általános költséget is magába foglaló ún. egyéb költségek. Ezek közül a takarmány- és az egyéb költség a hizlalási idővel arányosan emelkedik. A sovány lúd beállítási értéke változatlan. Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy 1 kg sovány lúd 20 Ft-ot, a hizott lúd pedig 28 Ft-ot ér.

Egy lúdra vetítve, 4,5 kg-os beállítási súly esetén, az árkülönbségből származó többletet már az egy-két hetes ún. „hízott lúd” értékesítésekor is realizálni lehet. A jelenlegi árrendszerben ez és a máj nagyság külön pre-mizálásának a hiánya az a legfőbb tényező, ami a háztáji és a nagyüzemi lúdhizlalókat egyaránt a

gyenge minőségi áru értékesítésére ösztönzi. Különösen élesen mutatkozik ez a 3—4. hét után, amikor a ludak hetenkénti súlyfelvétele is észrevehetően romlik. A jelenlegi árrendszer szerint az elérhető jövedelem akkor a legnagyobb (ludanként 46,75 Ft), ha az állatokat háromheti tömés után értékesítjük. A ludat négy hétig hizlalva a jövedelem még lényegesen nem csökken (41,14 Ft), öthetes korban azonban már csak 36,47 Ft, de az ötödik héttől már a sovány és hizott lúd közötti 36 Ft-os értékkülönbség sem tartható meg.

A tartási költségeket és a termelési értéket (a hizott lúd forgalmi értékét) az idő függvényében vizsgálva a 4. ábrán világosan kitűnik, hogy a két vonal a 3—4. hét között metszi egymást. Ezután a két vonal közötti távolság mindinkább szélesedik. Jelezve azt, hogy a 4. hét után a *hizlalási idő meghosszabbításával az utolsó hetekben megtermelhető hizott liba súlyértéke nincs arányban a ráfordításokkal*. Lényegében tehát a jövedelem mindinkább csökken. Ez pedig sem a háztáji, sem a nagyüzemi libahizlalókat nem ösztönzi arra, hogy a népgazdaságilag igényelt jóminőségű, ún. májas libákat állítsanak elő. Ellenkezőleg, a jelenlegi árrendszer egyenesen arra ösztönöz, hogy a félhizott ludakat az üzem mielőbb értékesítse.

Tovább romlik a helyzet, ha a *hizlalás során előforduló elhullást, vagy méginkább a kényszervágásokat is figyelembe vesszük*.

Az Agrártudományi Egyetem gödöllői Tangazdaságában végzett megfigyelések alapján a következők szerint alakult a hizlalási idő alatt az elhullás és kényszervágás:

	Összes kiesés (%)
1. héten }	1,43—1,43
2. héten }	
3. héten }	
4. héten	3,57
5. héten	5,71
A hizlalási idő alatt	12,14

A közölt kísérletben nyert adatok és a gyakorlati tapasztalatok szerint a tömés első napjaiban előforduló nyelőcső-sérülések miatti kiesés a hizóba fogott állománynak csupán 1—2%-át teszi ki. A további kényszervágások a teljes elhízásig (4—5. hét között) 5—10%. Ebben az időszakban, ha éjjel nincs biztosítva a szoros felügyelet, kényszervágás helyett elhullás is előadódhat, egy-egy hizott lúdban nem ritkán kilón felüli májjal.

Aligha vitatható tehát, hogy a *teljes elhízásig való tömés üzemileg a korábban vázolt költségtényezőknél túl is bizonyos kockázatvállalást von maga után*. Az ebből adódó feladat eléggé egyértelmű és világos: a jó minőségű hizottliba- és májtermelésben az érintett üzemeket anyagilag is érdekeltté kell tenni. Erre a legjobb gyakorlati módszerek az I. és II. osztályú libamájak külön premizálásának bevezetése látszik. A májprémium bevezetése (I. osztályú libamájért például 60 Ft, II. osztályúért 40 Ft) esetén népgazdasági

szinten a libamáj még mindig a leggazdaságosabb exportcikkek között marad. Ugyanakkor — megítélésünk szerint — ezzel az intézkedéssel az exportképes libamájtermelést országosan a legutóbbi 11,5 vagonról 18—20 vagonra is fel lehetne emelni. Ezzel egyidőben az exportra kerülő libamájak minőségi megoszlásában is számottevő javulás következne be az I. és II. osztályú májak javára.

ÖSSZEFOGLALÓ KÖVETKEZTETÉSEK

Hízott libában a külföldi kereslet két irányú.

A külkereskedelem egyrészt a *mérsékeltlen zsíros libát* igényli, ami 2—3 hetes hizlalással könnyen előállítható. Az ilyen félhízott liba kilogrammonként 75—80 dollár-centért értékesíthető. Ez kétszerese annak, amit a pecsenyecirkéért vagy pecsenyekacsáért kaphatunk. Az ilyen hízott libát 6—6,5 kg közötti élősúlyban 140 Ft-os költséggel elő lehet állítani. A jelenlegi árkonstrukciót figyelembe véve a forgalmi értéke 190 Ft, az üzemi jövedelem pedig 50 Ft.

A külkereskedelem másrésztől a *teljesen kihízott, vagy súlyra hizlatt, ún. májas libákat igényli és keresi*. Elsősorban azért, mert mind a libamáj, mind a libazsír, de még a visszamaradó zsíros hús is nagyon előnyös áron és főleg nyugati relációban értékesíthető. Hogy jelenleg Magyarországon ilyen minőségű hízott liba a külkereskedelmi igényekhez és értékesítési lehetőségekhez viszonyítva nagyon kevés van, ennek — mint azt az előzőekben számszerűen is kimutattuk — elsősorban a termelők érdekeltté tételének hiánya az oka. Másként kifejezve, a termelőktől csak kellő anyagi érdekelttség esetén lehet a libahizlalásban a nagyobb kockázat vállalását, a kifinomultabb technológia alkalmazását és az ezzel együttjáró nagyobb termelési költségek vállalását elvárni.

k
b
sz

8
D
és

m
te
kő
20
kő
35

90
sz
40

át
A
ve
ke
kő
m
ny
rá